

1750

Johannes Andrys (Andriese)

tafelklok

na restauratie

voor restauratie

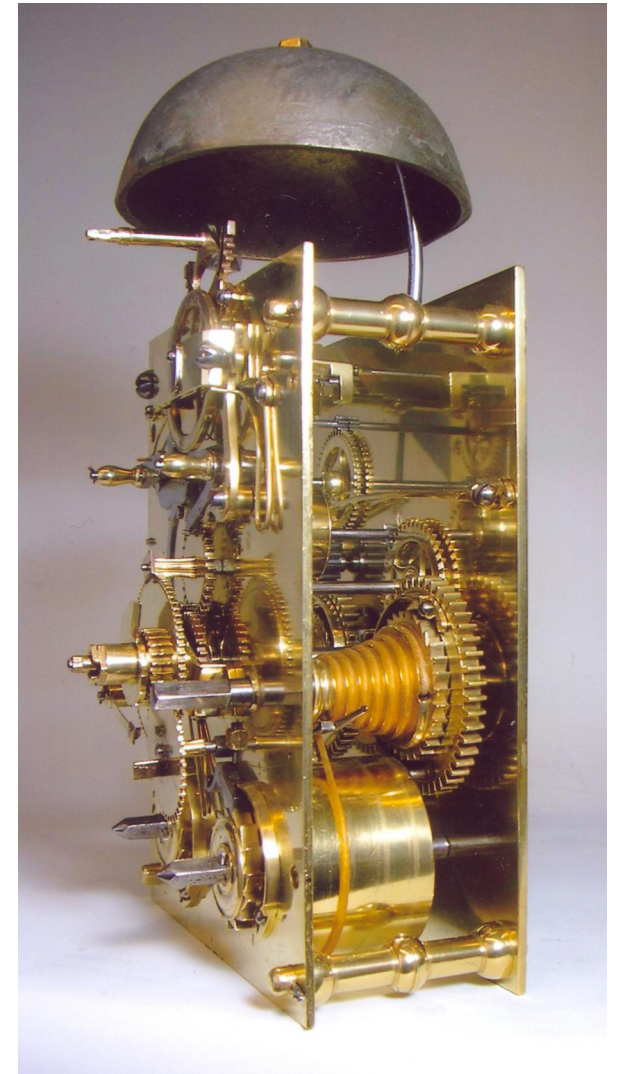
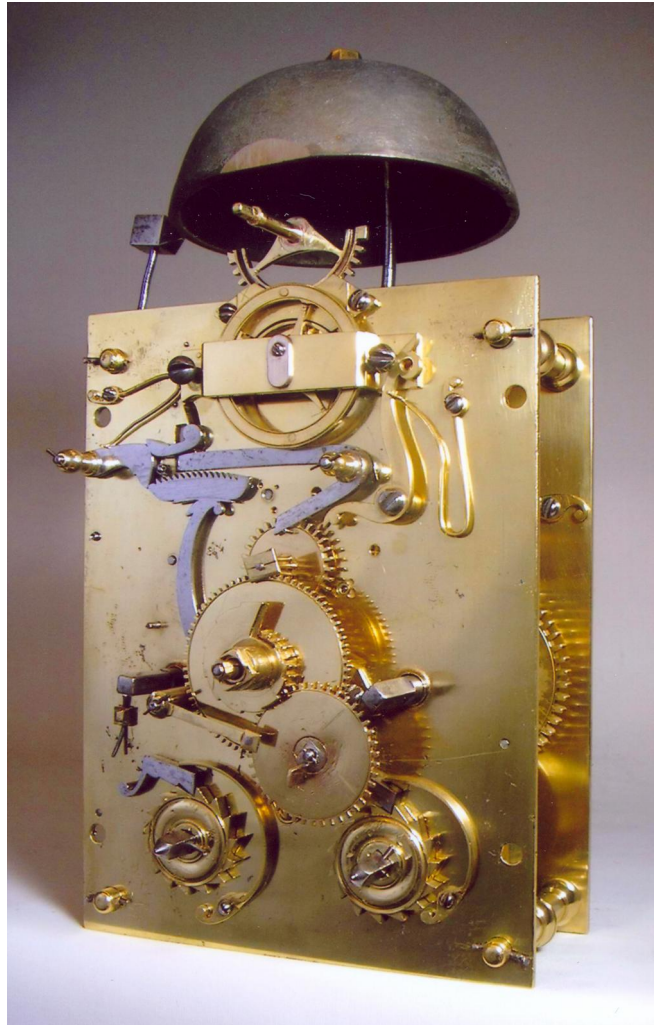
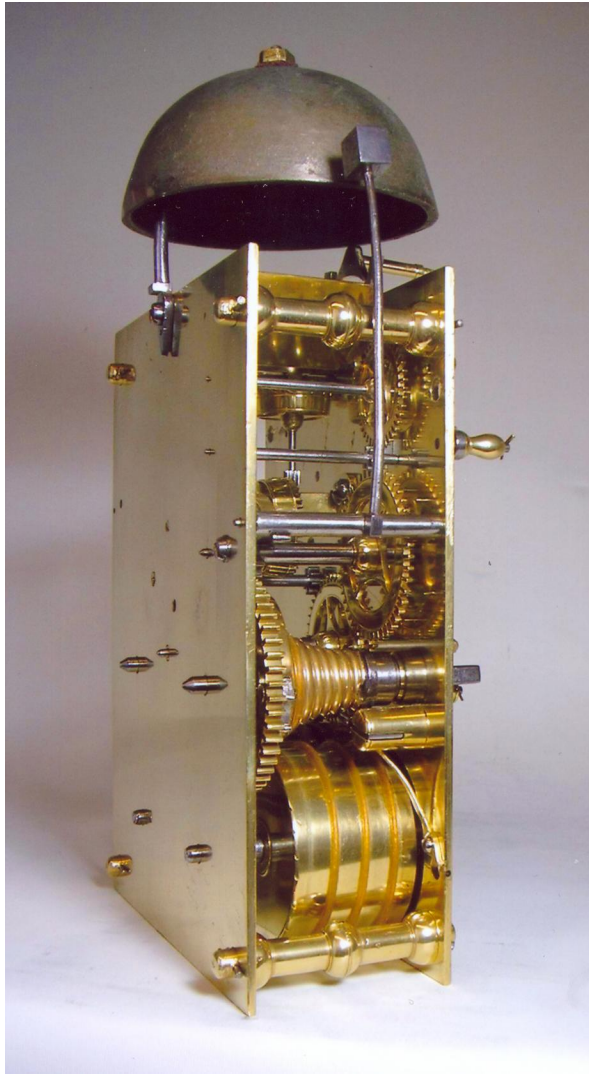

De wijzerplaat heeft een zilverkleurige urenring met romeinse cijfers. Binnen de urenring een datumaanduiding. Buiten de urenring vier gegoten hoekversieringen in de vorm van engelenkopjes. In de toog een wijzer (eigenlijk hendel) waarmee men de klok langzamer of sneller kan laten lopen, voorzien van de aanduidingen "Langzaam - Radder". Daaronder de signatuur: "Joannes Andrys / Grou".

Rechthoekige kast met toogvormige kap, die wordt bekroond met drie houten torentjes. In de kast een glazen deur en in de korte zijden raampjes. De kast staat op vier bolpootjes. Aan de onderkant van de kast een kram. Met een haak in deze kram kon de klok vast op een meubel worden gezet.

Het uurwerk is een balansuurwerk. Het uurwerk loopt dankzij twee veermechanieken met snek. het uurwerk slaat op de hele en de halve uren.

Aan de zijkant van de kast een koordje, waarmee de laatste slag herhaald kan worden.

- Achtergrondinformatie

De tafelklok is gemaakt door Johannes Andrys te Grou. Hij werd geboren op 25 december 1719 te Grou als zoon van Andrijs Asekles en Antje Minkes. In 1743 trouwde hij met Joukje Baukes uit Grou. Ze kregen zes kinderen. In 1759 trouwde hij met Anderske Clazes uit Beetsterzwaag. Het huis dat ze in Grou bewoonden, is nog kenbaar door de gevelstenen waarop hun initialen IA en AK zijn geplaatst, ter weerszijden van een stoelklok en het jaartal 1764. Johannes en Anderske kregen twee kinderen. Hun zoon Klaas Johannes volgde zijn vader als uurwerkmaker op. net als zijn vader maakte hij uurwerken van hoge kwaliteit. Grou was in de 18de eeuw een belangrijk centrum van Friese uurwerkmakers. De scheepvaart met kofschepen en de scheepsbouw hadden het dorp welvaart gebracht. Het maken van een balansklok was voor een klokmaker een teken van zijn technische vaardigheid. Een ingewikkeld systeem van veren, balansen en snekken, omwoeld door snaren van schapendarm moet het uurwerk gaande houden. Een slingeruurwerk was eenvoudiger te maken en was bovendien veel nauwkeuriger in de tijdaanduiding. Een balansklok is niet nauwkeurig, vandaar de hendel die de klok naar believen sneller of langzamer kon laten lopen. Omdat een slingeruurwerk goedkoper en nauwkeuriger was, moest er wel een speciale reden zijn om een balansklok te laten maken. De reden voor het maken van deze tafelklok is af te leiden aan de kram in de onderkant van kast. De klok moest kennelijk vast gezet kunnen worden. Dat is op een schip van het grootste belang. Op een schip heeft een slingeruurwerk geen nut. Bij de minste of geringste deining zou de slinger stil staan. De tafelklok is dus voor een schip gebouwd. Een dergelijk duur uurwerk vond men niet op een normaal binnenvaartschip of op een kustvaarder. Het deed waarschijnlijk dienst op een luxe jacht. Een spiegeljacht bijvoorbeeld. De tafelklok komt uit de familie Van Sloterdijk en is waarschijnlijk besteld door Willem Augustijn van Sloterdijk (1714-1763). Hij behoorde tot de regentenstand in Friesland. Zo was hij nauw betrokken bij alle intriges rondom het pachtersoproer in 1748 in Friesland. Van al zijn avonturen hield hij een dagboek bij, in het Frans. Dat is bewaard gebleven. Willem Augustijn van Sloterdijk was ook baljuw van Hulst. Om zijn zaken in Holland te regelen reisde hij regelmatig over de Zuiderzee. Hij gebruikte daarvoor zijn jacht, dat in Koudum lag. Hij schrijft daarover in zijn dagboeken. Waarschijnlijk heeft de klok op dit

jacht dienst gedaan. Willem Augustijn is ook bekend uit de roman "Gewassen Vlees" van Thomas Rosenboom. Daar is hij de hoofdfiguur. De tafelklok is altijd in de familie gebleven. Vererving: - Willem Augustijn Sloterdijk (171-1763) en Iskien Catharina Bourboom (1724-1785) - Wiliem Augustijn Posthumus van Sloterdijk (1763-1812) en Doetje de Vries ((1772-1859) - Johannes Leonardus van Sloterdijk (1802-1836) en Catharina Anna Andreaea(1809-1881) - Willem Augustijn van Sloterdijk (1834-1918) en Doetje Wilhelmina Salverda (1837-1913) - Johannes leonardus van Sloterdijk (1873-1975) en Lucia Petronella Gratama (1881-1962) - Doetje Wilhelmina van Sloterdijk (1914-) en Viggo Holch Justesen (1905-1985) De nazaten van de laatste telg van de familie Van Sloterdijk schonken de klok aan het museum., Literatuur: - 'Friesland in balans' artikel in drie delen in: Tijdschrift, jrg 8 nr. 4 (december 2008); jrg 9 nr. 1 (maart 2009) en jrg 9 nr. 2 (juni 2009)